

Ruotsalaisten elokuvien uusi tyttö

Heta Mulari: *New Feminisms, Gender Equality and Neoliberalism in Swedish Girl Films 1995–2006*. Omakustanne 2015. 273 s.

New Feminisms, Gender Equality and Neoliberalism in Swedish Girl Films 1995–2006 on kulttuurihistorian väitöskirja, joka yhdistää elokuvatutkimusta, sukupuolentutkimusta ja kulttuurintutkimusta. Kirjoittajan sanoin työn päätaivoitteena on Driscollin kirjan *Girls* vaikuttamana tutkia populaarikulttuurin ja kulttuurin teorian leikkauskohtia ruotsalaisen elokuvakulttuurin kontekstissa sekä selit-

tää ”uusien tyttöjen” ja ”uusien feministien” ilmiöiden esiintuloa ruotsalaisissa nuorisoelekuissa sekä julkisessa keskustelussa (s. 221). Tutkimus samanaikaisesti sekä haastaa angloamerikkalaisvaltaisen feministisen kulttuurintutkimuksen (seuraten Angela McRobbien tyttöjen kulttuurin tutkimusta) ja tyttötutkimuksen että rakentaa niiden varaan, ja tarkastelee ruotsalaisen tyttöelokuvan välitteistä verkostoa ja sen kehittymistä rinnan feministisen teorian ja keskustelun kanssa. Sellaisena se sijoittuu suhteellisen uuteen ja jatkuvasti kasvavaan tyttötutkimuksen kenttään ja erityisesti sen pohjoismaiseen osaan.

Väitöskirja lepää hyvässä tasa-painossa kolmen tukijalan varassa. Sen analyysissä ja argumentoinnissa yhdistyy kolme osittain päällekkäistä tutkimus- ja keskustelutraditiota: feministinen historiankirjoitus/genealogia ja erityisesti jälkistrukturalistinen lähestymistapa tietoon, valtaan ja subjektiivisuuteen; monitieteinen feministinen tyttötutkimus; ja nuorisoelekuvia historiallisesta perspektiivistä tarkasteleva tutkimus. Materiaalin keskiössä on 19 elokuvaa, jotka Mulari vakuuttavasti esittelee uutena elokuvan lajityyppinä, *ruotsalaisena tyttöelokuvana*. Väitöskirja etsii vastauksia kolmeen kysymykseen: Millaisia kuvia ja käsityksiä ”uudesta tytöstä” elokuvat ja niiden intertekstit rakensivat? Miten elokuvat ymmärrettiin ja millaisiin hehkiisiin ne asetettiin lehtiartikkeluissa, feministisissä aikakauslehdissä, tyttöjen aikakauslehdissä ja pedagogisissa julkaisuissa? Miksi tytöt olivat niin tärkeitä kyseisenä aikakautena, ei vain ruotsalaisessa ja kansainvälisessä nuortenelekuvatuotannossa vaan myös keskusteluissa uudesta feminismistä ja postfeminismistä, sukupuolten tasa-arvosta ja uusliberalismista? (s. 16.)

Mulari tunnistaa kolme tyttöyden kuvaa: uuden/postfeministi-

sen tytön, tytön sukupuolten välisen tasa-arvon projektien subjektina sekä tytön aktivistina/ulkopuolelle suljettuna hylkiönä. Nämä kolme kysymystä vastaavat kolmea elokuvagenreä, nuorisokomedialla, melodraamaa ja dokumenttia, sekä kolmea teemaa, postfeminismiä, sukupuolten välistä tasa-arvoa ja uusliberalismia. Väitöskirjan ensimmäisen osan kontekstina on jälkistrukturalistisen ja queer-teorian vaikutus feminismiin, median rooli uudessa feminismissä sekä sukupolvilogiikan merkitys. Toisessa osassa puitteina ovat ruotsalaisen hyvinvointivaltion historia, sen juuret sosiaalisessa suunnittelussa sekä ajatus kansankodista, jota globalisaation ja eurooppalaistumisen aikana yhä suuremmassa määrin asuttavat etniset ja kulttuuriset ”toiset”. Kolmas osa tarkastelee uusliberalismin vaikutuksia subjektiivisuuden ja toimeentulon muokkauksissa.

Johtopäätökset antavat jossain mielessä ymmärtää, että nämä kolme genreä/kuvaa/diskurssia ovat kronologisia, ja tutkimuksessa on olemassa hienoinen jäykkyyden riski. Tutkimuksen lähestymistapa ja metodi vastustavat kuitenkin merkityksen lukitsemista ja herättävät lukijan huomaamaan, että vaikka ”uusi tyttö” on kulttuurisesti ja historiallisesti erottuva, kyseessä ei ole yksi yhtenäinen, singulaarinen subjekti, joka määrittäisi analyysoitavana olevien diskursioiden kautta. Sen sijaan jokainen teema on monitahoinen ja jokainen kuva moninkertainen ja ristiriitainen, niin että ne näyttävät sisältävän ”uuden tytön” lisäksi hänen oman toiseutensa. Ensimmäisessä osassa girlpoweriin sulautunutta postfeminististä tyttöä verrataan uuteen feministiin, joka sekä laajentaa aiempaa feminististä agendaa että hylkää sen, ja on samanaikaisesti sekä keskiluokkainen ja heteroseksuaalinen että työväenluokkainen ja homoseksuaalinen. Toisessa osassa sukupuolten tasa-

arvoa edistävän ohjauksen tarpeessa oleva tyttö on sekä ruotsalainen tyttö, joka on epäonnistuneen valtiofeminismin tytär, että äskettäin saapunut muslimi- tai siirtolaistaustainen ”toinen”, joka tarvitsee erityistä (nykyaikaista) ohjausta. Kolmannessa osassa aktivisti on sekä postfeministinen individualistinen uusliberalistinen subjekti että anarkistinen uusliberalismin kriitikko.

Kautta koko väitöskirjan keskeisiä feministisiä seksuaalisuuteen, feminiinisyysmerkitykseen, tekiäjyden mahdollisuuteen ja esittämisen monitahoiseen politiikkaan liittyviä kysymyksiä käsitellään moninlaisilla ja usein ristiriitaisilla tavoilla. Lukija vakuuttuu siitä, että vuosituuhannen vaihteen ruotsalaisissa välitteisissä feministisissä verkostoissa ja populaarikulttuurissa tyttö esiintyi sekä ”uutena” feministisenä subjektina että subjektina, jolla on historia. Tyttönä, jonka tulevaisuus oli sekä postfeministinen että poststruktuuristinen, sekä uhanalainen että voimaantunut. Väitöskirja osoittaa tarkasti määritetyn arkiston intertekstuaalisen lähiluvun ja tiettyyn aikakauden keskittyvän kulttuurihistoriallisen työn arvon. Se nostaa myös esiin sen monimutkaisen ja ristiriitaisen aseman, jossa nuori naiseus edelleen on: samanaikaisesti kriisissä tai uhan alaisena ja eräänlaisena tulevaisuuden lupauksena, josta tulee vahvojen poliittisten ja esittävien panosten ja vaikutusten kohde. Väitöskirja on arvokas lisä kriittiseen naiseuden tutkimukseen.

Niin väitöskirjan vastaväittäjänä kuin myös siinä käsitellyn (elokuvaallisen ja feministisen) esittämisen subjektina ja objektina mieleeni nousee ”uuteen tyttöön” liittyvä keskeinen kysymys autonomisen subjektin ambivalentista tilasta. Näyttää siltä, että Mulari haluaa keskittyä enemmän tytön autonomiaan ja yksilöllisyyteen kuin tyttöön minkään yhteisön jäsenenä,

vaikka aineiston perusteella kyseinen tyttö on vanhempien (äitien/ feministien ja isien), opettajien, rakastajien ja ennen kaikkea toisten tyttöjen ympäröimä. Tämä tarkoittaa eron tekoa oletetun "kollektiivisen" feministisen menneisyyden ja välitteisen "individualistisen" nykyisyyden välillä. Tässä väitöskirjassa on paljon tyttöjä, kuten oli tutkittuna aikakautenakin. Jään miettimään, onko tytön singulaari-

suus nimenomaan seurausta niistä diskursseista, jotka tuottivat hänet ja tekivät hänestä ilmiönä ymmärrettävän; niistä diskursseista, jotka ehkä tyttöjen (feministisessä) toiminnassa ilmenevää ruumiillistunutta materiaalisuutta selvemmin ovat tämän väitöskirjan aiheena.

PHD, APULAISPROFESSORI ULRIKA DAHL
SÖDERTÖRNIN YLIOPISTO, RUOTSI